

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 320
ניסן תשפ"ב

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

רשמים ודרשות מתוך המעמד הגדול בוועידה הארצית לבודקי עירובים בארץ הקודש מלון ציפורי בכפר, הפץ חיים - ניסן תשפ"ב

שמשתמשים הרבה בגדרות מסוג זה, ומה הם שלושת התשובות להתיר את הגדרות האלו לשיטות השונות.
לאחר השיעורים יצאנו לטוח, לסיר מעשי ולימוד פרקטי. עד היום היתה רק רכבת שעושה סיוור ברכת לראות פרות, היום היה דבר חדש שקיבוץ חפץ חיים לא ראה מעולם, עשרות אברכים שעושים סיוור על העירוב ללמוד הלכה. המראה היה קידוש ה' מיוחד ומפעים מאוד.

התכנסות מושב שני עם דרשות מגדולי הרבנים בעירובין

במהלך הכנס השתתפו רבנים מגדולי העוסקים בתחום העירובים, ונשאו דברי הלכה יחד עם פתרונות פרקטיים מהשטח, סיפורים שארעו להם, ודברי חיזוק למתמסרים בלב ונפש למען העירובים.

הגאון רבי אפרים רוטשילד שליט"א, רב העירוב במודיעין עילית, סיפר על הימים הראשונים שלו בעירוב כאשר הוקמה העיר, ושיתף את הציבור בהתמסרות ובקשיים שהיה הוא לבד בכל המערכת. פעמים שהיה עובד בערב שבת בשמש מהבוקר עד סמוך לשבת, ובליל שבת נאלץ ללכת לישון מיד אחרי קידוש, ולא היה מסוגל לאכול סעודת שבת. ולעומת זאת כמה שהם משקיעים היום משאבים ומאמצים, ומתמודדים עם הרבה תיקונים במערכת המונה כמה אנשי צוות. כמו כן הביא שאלות שהוא שאל את גדולי ההוראה.

בין השאלות שהיו באותם שנים היתה תקופה שהיו מעמידים עמודים בחביות, וכשהטרקטור היה מעביר אותם ממקום למקום היה נוצר חור או קימוט בחבית, ושאל את מרן הגר"ן קרליץ זצ"ל והורה להכשיר, כי זה לא קימוט שעושה הגדרת פתחי שימאי.

עוד שאל אותו על שביל עפר שיוצא מהעיר אל ההרים, ואינו דרך לתושבים, אלא רק הפועלים והקבלנים יוצאים דרכו, האם נחשב לרשות הרבים [ואם יש דרך רה"ר מצד שני בעיר, לא יועיל העירוב משום דין אתו רבים ומבטלי מחיצתא]. בתחילה מרן אמר שגם דרך לפועלים נקרא דרך הרבים, וכי צריך הרבה אנשים [לשיטות שאין תנאי שיהיו שישים ריבוא], אבל לאחר שהביא אותו למקום והראה לו את הדרך, הורה שאין לשביל זה דין רשות הרבים.

כמו כן שאל על הכביש שהוביל מקרית ספר לישוב מתתיהו, שבאותם ימים הערים לא היו צמודות כמו שהן היום, אלא העיר קרית ספר הסתיימה ברחוב

חפץ חיים, ומשם היה כביש באורך חצי קילומטר עד מתתיהו, ונשאלת השאלה האם יש לדרך זו שם של "סרטיא" דהיינו דרך מעיר לעיר, שהרב"מ נוקט שיש לה חומרת שישים ריבוא כיון שהיא מסורה לכלל העולם, והביאו הבה"ל (סי שמ"ה ס"ז), ומרן זצ"ל הורה שכיון שהדרך נמצאת רק בין שניהם, ואחרים לא עוברים בה, אין בה את חומרת דרך מעיר לעיר.

הרב רוטשילד שליט"א הוסיף שבכל השאלות האלו צריך לברר כל מקרה לגופו, כי כל הנושאים האלו תלויים בשיקול הדעת, ופרט קטן יכול לשנות את הדין. אבל הוא מביא את הדברים לפני העוסקים במלאכת העירובים, שידעו לברר את השאלות שיש להם בנושאים אלו, ואלו הדברים שאני שימשיתי ושאלתי את גדולי ההוראה כשהתחלתי את תיקון העירוב בקרית ספר. ולסיום הוסיף דברי ברכה והוקרה, ואמר שהציבור לא יגיז לכם תודה, הוא לא יודע להעריך, לכן אני אומר לכם בשם כלל ישראל, אתם עושים דבר גדול, ולנשותיכם מגיע הוקרה רבה, תמשיכו ותצליחו.

הגאון רבי מרדכי יוט שליט"א, רב העירוב בשכונת הר נוף בירושלים, פתח את דבריו בסיפורים מעניינים על הסייעתא דשמיא שיש בתיקון העירובים בערבי שבתות, אך לפעמים זה מגיע רק אחרי שאנו נשקיע את המאמץ שלנו, והביא כמה דוגמאות מרתקות. לאחר מכן עסק בנושאים הלכתיים. אחד מהם דיני "עומד מרובה בערב", דהיינו כשחסר בגובה המחיצה, והחלק החסר הוא

בסייעתא דשמיא התקיימה הוועידה הארצית לבודקי עירובין בארץ הקודש, שנערכה ע"י מוקד העירוב, שעומד לימינם של כלל העירובים והאחראים, ומסייע במתן מענה הלכתי ופרקטי לתיקון העירובים. הוועידה נערכה במלון ציפורי בכפר - חפץ חיים, בהשתתפות מאות אברכים מכל רחבי הארץ, העוסקים בשטח למען כלל ישראל, ודואגים לנו במסירות אין קץ, יחד עם לומדי השיעורים שכעת עושים את דרכם, ומשתתפים בלימוד המעשי שע"י מוקד העירוב.

במהלך הכנס השתתפו רבנים מגדולי העוסקים בתחום העירובים, לצד עשרות אברכים בתפקיד מפקחי עירובים, ונשאו דברים בהלכה יחד עם פתרונות פרקטיים מהשטח, סיפורים שארעו להם, ודברי חיזוק למתמסרים בלב ונפש למען העירובים.

כל המשתתפים יצאו בהתפעלות גדולה ובחיזוק עצום, ואמרו תודות ותגובות חמות ויצאות מן הכלל. מהיום העירוב זה כבר לא משהו פרטי שאנשים לא מכירים בו, זה כבר מעצמה גדולה, יש לזה ביטוי עצום בקהל. אנו שלוחי דציבורא עומדים בתוך, להביא לציבור את המידע הכשרותי בכל מקום, וכנגד לתת מהציבור אל האחראים את הביקוש ואת הצורך, ולעורר את הסיוע לכל פרט וענין.

אנו מודים לקב"ה על הסייעתא דשמיא הגדולה שמלווה אותנו תמיד, ואף בכל הענין הגדול הזה, שהביא תועלת גדולה לכל העוסקים. ומתפללים לסייעתא דשמיא בהמשך הדרך, ואף לפעילות שתימשך גם בימי בין הזמנים בחודש זה הבעל"ט.

תודה וברכה למלון עם העירוב השכונתי

תודה מיוחדת להנהלת המלון ציפורי בכפר, ולמנהל המיוחד מר אלי היקר הי"ו, שדואג בכל השנה לרווחת האורחים מציבור בני התורה, ודואג שיהיה להם כל צרכיהם גם בצרכי ההלכה והכשרות, ולצורך כך פנה למוקד העירוב שיתן כשרות מהודרות לעירוב שסביב למלון. וכעת גם אירח את הוועידה הארצית ברווח ובשפע כל טוב.

אנו ממליצים לכל מי שצריך להגיע למקומות כאלו, שיגיע לאירוח הזה, שבו העירוב מתוקן כהלכה עם ההקפדות הנהוגות בעירובי השכונות המהודרות, עם רוב מחיצות וללא חשש רה"ר.

ברכתנו שיראה ברכה בכל נכסיו, ברכה ושפע וכל טוב, עם נחת ובריאות לכל משפחתו וצאצאיו, וכל אשר יעשה יצליח.

דבר שמעולם לא היה בקיבוץ, כמאה אברכים בסיור לימוד הלכה בתחילת הכנס נערכו שני שיעורים בעומק עיון ההלכה והפרקטיקה, ע"י הרב משה אנגלרד שליט"א, רב הארגון, בנושא עירוב בבקעה, כגון במתחם הצינן בעמוקה, או בבעל תשובה שערך שבת על שפת הירדן. ובדין רוב מחיצות לדעת הרמב"ם, באיזה עירובים יש היום את ההידור הזה, ומה ההכרעה ההלכתית בענין זה.

עוד עסקנו בדין מחיצות גרועות, שהם שתי בלא ערב, בנוגע למתחם שמוקף בגדר כעין סורגים, ובשכונות החדשות בבית שמש וכדומה

הגר"א רוטשילד עם הוראות ששמעו מגדולי ההוראה

במקום להסתכל על הפרות מסתכלים על העירוב

ייכשלו רבים. רואים שהקב"ה דואג שלא תצא תקלה, שבדיק בזמן זה אירע לו ששכח את הספר והחליט לחזור לביתו, וכך נמנע מכשול גדול ע"י שהביא את הגוי ותיקן את העירוב.

הרב יואל שילה שליט"א, האחראי על העירוב ברכסים, ומחבר הספר היקף השבת, העלה נושא מעניין מאוד, האם במתכונת שיש כיום בארץ ישראל, שגבולות הארץ מוקפים בגדרות ביטחון גבוהות, תהפך כל הארץ לרשות היחיד אחת, ולא יהיה חשש רשות הרבים, למרות שעדיין צריכים לעשות את העירובים בכל עיר, כי מדרבנן אין דין רשות היחיד כאשר היקף אינו מושלם, אבל מדאורייתא מועיל אפילו ג' מחיצות, ויש סוברים שאף עומד מרובה יספיק מדאורייתא. למעשה הוא הציג שיש הרבה מקומות שאין גדר כלל, כגון בצד המערבי שיש את הים התיכון, וגם בצד המזרחי סביב ים המלח, וכן באזור הערבה לכיוון ירדן, ומ"מ לחלק מהארץ, בעיקר לצפון אולי יהיה היקף מגדר גבול לבנון וגבול סוריה, עם החלק הצפוני של גדר המערכת סביב יו"ש.

הרב הביא את דברי הגמרא (עירובין דף כב:) שטענה שבארץ ישראל אין רשות הרבים בגלל ההרים שמקיפים אותה, אך דחתה את הטענה. והראשונים שואלים מדוע באמת לא מועילה טענה זו. יש מהראשונים שתירצו שכיון שהמחיצות רחוקות אודו זו מזו, עד שהעומד בתוכן אינו רואה אותן, אין להיקף כזה דין רשות היחיד. ולפ"ז גם גדרות הביטחון שבגבולות בזמננו אינם יוצרים רשות היחיד. אבל התוס' שם תירצו שטענה מחיצות שנעשו בידי שמים, שאינם מבטלים רשות היחיד [בהיקף גדול], ומשמע מדבריהם שמחיצות בידי אדם יועילו לעשות רה"י אף בהיקף גדול, וא"כ לפ"ז אולי יש צד לערי הצפון שיתבטל החשש של רשות הרבים דאורייתא.

הרב דוד מתיוס שליט"א, המאגד את האחראים על העירובים השכונתיים בעיר אלעד, סיפר מהפעילות המיוחדת שהם עושים בעיר, להחזיר את העירוב לילדים מגיל צעיר, ועורכים שיעורים וסדורים בת"ת בכיתות שלומדים משניות עירובין. ופעם אחת אמרו לילדים את ענין השכירות מגוי, שאם יש דירה של גוי בתוך העירוב הוא אוסר, וצריך לעשות שכירות. קם ילד ואמר שיש להם ערבי שגר בשכונה בתוך ישיבה פלוגית, הוא עובד שם ויש לו דירה לכל השנה.

הם מיד פנו לראש הישיבה, והוא אמר שזה בסדר, שאלו אותו מדוע, והשיב כי זה לא מקום שלו ואין ו בעלות. האחראי פנה למוקד העירוב, וקיבל תשובה עם מקורותיה, שבהלכות עירובין זה לא עובד עם סברות של חושן משנה, כי גם אורח שאין לו בעלות כלל אוסר כמבואר בשו"ע סי' שפ"ד ס"א. אמנם דעת המשנ"ב שאם יכול לסלקו אינו אוסר, אך זה דוקא כשבעל המקום גר שם בשבת, אז האורח טפל אליו, משא"כ כאן שראש הישיבה גר במקום אחר, זה לא מתיר. [אמנם גם אינו פוסל לכל הדעות, מחמת שרה"י יחשב כשכירו ולקטיו (לשו"ע שם סי"ח) ולדעת הי"א הוא יכול להתיר רשות הגוי בעירוב, אבל המשנ"ב (סי"ק מ') כותב שלכתחילה צריך לשכור דוקא]. לאחר מכן הם פנו לכל הילדים שישוטטו בעיר כל אחד במקום מגוריו וידווחו על כל דירה של גוי, והילדים עשו את העבודה יפה מאוד.

הרב יהודה טשזנר שליט"א, האחראי בשכונת נוה הפסגה בירושלים, סיפר שסיים בשבוע האחרון לבצע שכירות כדן מאלו שאינם שומרי שבת, בנועם ובפתרונות נחמדים. הוא קנה מחזיקי מפתחות מחנות שקונים בקל, וכתוב עליהם שבת שלום, ומסר לכמה תושבים שיפנו כל אחד למי שהוא מכיר, ויבקש לשמור את החפץ הזה עבור הרב שבשכונה. לאחר מכן הרב [שבמקרה זה הוא בעצמן] השכיר והתיר את הדירות כהלכה. היה תושב אחד בעייתי שהשאירו אותו לסוף, וכשסיימו הוא פנה לשכור מאותו שכן, ואז התברר לשמחתו שהוא עבר דירה ויצא מהשכונה יום אחד לפני כן.

הרב גבריאל לומברד, האחראי בשכונת נווה יעקב, ציין את התועלת שקיבל מההיכרות עם מוקד העירוב לפני הרבה שנים, וההמלצה שלו לכל אחראי, לקרוא פעם בשנה לת"ח שנמצא בענינים של עירובין, שיעבור איתו על העירוב במתינות, ויבחן את המצב, זה תורם מאוד גם לאחראי עצמו כשמסביר למישהו את פרטי ההלכות והפתרונות, ונותן דחיפה לעשות עוד יותר ויותר.

הרב שוש שליט"א, האחראי בשכונת רמת בית שמש ג, עורר על החשיבות לדעת את פרטי ההלכה, גם בעירוב שכבר נעשה והאחראי כעת רק שומר על הקיים, מצוי שדבר נהרס והוא חוזר ומתקן אותו עם שינוי קטן, ויתכן שהשינוי הזה נעשה מחמת הלכה שנוגעת למקום, ובתיקון שאינו נכון העירוב אינו כשר. בתוך המעמד הוצג גם סרטוני רחפן שמופעל כיום ע"י מוקד העירוב, בעריכת תכניות להקמת עירובים בישובים. יחד עם זאת הוצגו האפשרויות להפיק ממנו תועלת לבדיקת תקינות חוטי העירוב, ומה ההמצלצה לאחר נסיון בשטח. כולם הוקסמו במקצועיות של הרחפן בהסרת הישוב קוממיות.

היו עוד דברים נפלאים, אך צר הגליון מהכיל.

נברך את כל הקוראים, יחד עם כל בית ישראל, פסח כשר ושמח

והשנה ליל הסדר חל בשבת, ויש להימנע מטלטול במקומות שאין ראוי לטלטל בהם, שנזכה גם לעירוב כשר מהודר, עם שמחת שמירת המצוות.

יותר מג' טפחים ואינו לבדו, אבל רוב גובה המחיצה קיים, יש אופנים שמתור מדין עומד מרובה בערב. וציין שיש מקרים שלא שמים לב לבעיות שנוצרות בעקבות כמה תנאים הלכתיים. כמו כן ביאר את הדין בעובד זר שנמצא אצל תושבים בשכונה.

הגאון רבי משה ברלין שליט"א, המומחה הגדול לעירובים עירוניים בכל רחבי הארץ למעלה משלושים שנה, עורר גישה מיוחדת לאחראים המתמסרים לעשיית עירובים ואמר, הרבה דיברו על ההתמסרות וההקרה של האחראים, ועל הסייעתא דשמיא שלנו להצליח לעשות עירובים שרים, אבל נראה שההסתכלות היא אחרת, אני לא עושה כלום, רק ה' נותן לי את הזכות לעשות רצונו ויתברך, להיות שליח לקשור חוט כאן ולתקן עירוב שם, אבל אני לא עושה מכוחי כלום. אני מודה לקב"ה שהעמיד אותי במקום הזה, ונותן לי כל פעם עוד זכות לעשות עוד עירוב טוב, לזכות עוד יהודים. זה מתנה להיות אחראי על עירוב!

הגאון רבי חיים קלמנוביץ שליט"א, רב מחלקת עירובין של הרה"ר, עמד על כמה נושאים בהלכה, שצריך לשים לב לעשותם כהלכה, כגון בעמודים עקומים, ובעמוד על גבי הר ומדרגה, וציין את חיבוריו שעוסקים בנושאים אלו.

הגאון רבי צבי ובר, רב שכונת נווה יעקב, ומרבני הכשרות "שאריתת ישראל", שלח מכתב עוז למשתתפים בוועדה, וציין את גודל השיתובים במלאכת הקודש, לתת למטלטלים עירוב כשר בכל האפשר.

הרב פולק שליט"א, רב הישוב בית חלקיה, הזכיר את ההתמסרות שהיתה בכל ארצות הגולה להעמיד עירובין אף כשהממשלה לא נתנה לעשותם כראוי, ולא היו אמצעים ואנשים שהיו פנויים לעסוק בהם, וגדולי ישראל נדחקו לסמוך על קולות גדולות ולקחו על כתפיהם את גודל האחריות בפסקי ההלכה. עם זאת היום שאנו כאן בארץ הקודש, ויש את האפשרות מצד הממשלה לעשות טוב, וכסף גם כן לא חסר, אם אנשים מוצאים כל כך הרבה על שטויות ועל נוי הבית, מוטב שיוציאו על נוי והידור המצוות והעירוב, וזה הדבר המיוחד שזכה מוקד העירוב לחולל מהפך ולהעיר את תשומת הלב לתקן ולשפר את העירובים, וזה דבר גדול מאוד.

מתוך הפאנל שהאחראים מרחבי הארץ שיתפו מנסיונם

הרב דוד גרנט שליט"א, אחראי בשכונה במרכז בני ברק, על הצורך לשתף את הציבור בדיווח על דירת גוי ומומר, וגם בשכונה חרדית בתוך בני ברק, לאחר שפרסמתי מודעה להודיע לי על גוי ומומר שיש לו דירה, התגלו כמה ממקומות שהיה גוי, באחד מהם הוא שוכר כבר שלש שנים. כמובן שמיד שכרנו את מקומו, אבל זה דבר שאנו חייבים את השתתפות הציבור, ובשביל זה חשוב שפרסם את העירוב בשכונתנו כל אחד במקומו, ונבקש מהציבור להודיע.

הרב קורלנסקי שליט"א, מהאחראים בשכונת נוף פוריה טבריה, סיפר איך מתמודדים עם השינויים הגדולים בעקבות התרחבות הבניה, ופעם גילו ביום ישישי שהורידו גדר באורך כמה עשרות מטרים. הם עבדו יחד לחבר קרשים ולדפוק מסמרים, ואנשים שראו התפלאו מה אברכים מחברים קרשים, למרות שאם חוט נקרע בשכונה יש תמיד אנשים ששמים לב ומודיעים לנו, אבל לא יודעים כמה האחראי משקיע בעוד הרבה דברים שהעירוב דורש. ועל כל פנים חשוב שנדע לגלות עירנות גם במשך השבוע, לראות אם מתחוללים שינויים גם בגדרות ובדברים שלא צריכים לבדוק אותם כל שבוע.

הרב אברהם רינת שליט"א, אחראי על הישוב בית מאיר, ופעיל בעריכת ביקורות בהרבה עירובים, הביא מגוון דוגמאות מהשטח, ממקרים של תקלות מצויות שגילה בביקורת שערך בהרבה ישובים. במקום אחד הרב היה בטוח שהכל מסודר, הוא העמיד לחיים גדולות תחת חוטי החשמל, והיה בטוח שלא יכול להיות בעיה, ולא היה בודק אותו כל שבוע, כי גם היה קשה לגשת למקום. אבל מתוך הנסיון הוא לא מאמין בכשרות העירוב עד שלא רואה בעיניו, כי הרבה דברים הם לא כמו שמספרים אותם. התקרב אל הלחי המדובר, וראה שיש בו רק ארבעים

עשרות אברכים כסוים בחפץ חיים, ודיני הגיוסם בעירוב

ס"מ, כל שאר הלחי התנסה בחול עקב זרימת המים שעוברת שם, והעירוב היה פסול כבר תקופה ארוכה. תמיד צריך לבדוק ביסודיות, ולא לסמוך שהעירוב יעמוד לעולם.

הרב שברין שליט"א, האחראי על העירוב בקהילה בנתיבות, ציין את הסייעתא דשמיא שמלווה את העוסקים בעירובים, בין הדברים סיפר שאירע לו פעם אחת שהיה צריך ספר להכין את השיעור, ושכח להביאו לבית הכנסת, בעקבות כך החליט שיחזור לביתו מיד אחרי שחרית, במקום להישאר ללמוד בבית הכנסת כמה שעות כדרכו. בבואו קרוב לביתו ראה תבית של העירוב שנפלה ממקומה, עד היום הוא לא מבין מי הזיז אות באמצע שבת, הרי החבית היתה מלאה באבנים בצורה שאי אפשר להזיז אותה, ובליל שבת הוא ראה אותה במקומה. מיד הוא מיהר אל הגוי של שבת, הביא אותו למקום, והורה לו להרים את החבית, ולכוון אותה למקום הנצרך שתהיה תחת החוט, ועד שאנשים יוצאים חזרה מבית הכנסת כבר הספיק לתקן את העירוב שלא